

Силабус
навчальної дисципліни
Релігієзнавство
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма «Історія»
Спеціальність 032 Історія та археологія
Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти Перший

Викладач (і)	Федорик Юрій Володимирович
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/faculties/gef/structure-gef/kaf-istor/composition-kaf-istor/fedorik/
Контактний тел.	0999058168
Е-mail викладача:	jurij83fedoryk@gmail.com
Графік консультацій	Четвер 11.10-12.30

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
5	20	20	110	залік

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: релігія, конфесія, культ, секуляризація, політеїзм, монотеїзм.

Мета та предмет курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів системи знань про релігійні феномени, закони та механізми виникнення і функціонування релігії, її основні типи і форми. Велика увага приділяється еволюції та сьогоденню світових релігій, особливо християнства – їх віровчення, писемної традиції, системи культу та організаційної структури. Розглядається роль та місце різних релігійних традицій у світі і в Україні на сучасному етапі. Аналізуються також конкретні форми взаємодії релігійно-церковного комплексу з культурою, мораллю, правом, політикою, що історично склалися в рамках різних культурноконфесійних традицій. Визначається сутність свободи совісті та віросповідання.

Предметом релігієзнавства є закономірності виникнення, розвитку та функціонування релігії як складного суспільно-історичного явища, її структура, компоненти, роль у житті особистості та суспільства, а також специфічні форми взаємозв'язку релігії з іншими сферами культури.

Компетентності та програмні результати навчання:

Загальні компетентності

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу. **ЗК 6.** Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел. **ЗК 7.** Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. **ЗК 9.** Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальні компетентності

СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією. **СК 4.** Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи. **СК 8.** Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

Програмні результати навчання

ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами. **ПРН 6.** Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії. **ПРН 8.** Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки. **ПРН 11.** Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов. **ПРН 13.** Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Вступ до релігієзнавства. Давні релігії. Релігієзнавство як наука. Зміст і структура феномену релігії. Первісні вірування. Політеїстичні релігії цивілізацій Близького Сходу та доколумбової Америки. Політеїстичні традиції дохристиянської Європи

Змістовий модуль 2. Сучасні релігії Східної та Південної Азії. Релігії Далекого Сходу. Релігійні системи Індії.

Змістовий модуль 3. Дуалістичні та монотеїстичні релігії. Дуалістичні та монотеїстичні релігії Передньої Азії: зороастризм, юдаїзм та іслам. Християнство

Змістовий модуль 4. Релігія як соціальний феномен сучасності. Новітні релігійні течії. Релігійна багатоманітність та її перспективи.

Методи навчання: метод періодизації, історико-генетичний метод, історико-порівняльний метод, історико-типологічний метод, історико-системний метод.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): *Поточне оцінювання* складається з балів за участь у семінарах (60% – загальної оцінки) та виконання самостійної роботи (40% – загальної оцінки). Активна участь в обговореннях, аналітичний підхід і критичний аналіз є ключовими критеріями оцінювання. *Дедлайни:* самостійні роботи, здані із запізненням без поважних причин, оцінюються нижче (75% від максимально можливої оцінки). Перескладання тем можливе лише за наявності поважних причин. Академічна доброчесність: Очікується дотримання принципів академічної доброчесності, включаючи відсутність плагіату, правильне оформлення джерел та дотримання норм наукової етики. *Відвідуваність:* є обов'язковим компонентом оцінювання. Пропуски без поважних причин впливають на підсумкову оцінку. *Навчальні платформи:* використовуються онлайн-платформи Moodle та Zoom для дистанційного навчання, доступу до матеріалів курсу та здачі робіт. *Політика академічної доброчесності:* передбачається, що при підготовці до практичних занять, роботі з джерелами інформації, будуть відсутні всі види академічного плагіату та здобувачі будуть дотримуватися наукової етики, слідуючи положення Кодексу доброчесності університетської спільноти https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/11/kodeks_dobrochesnosti_universytetskoyi_spilnoty_bdpu1.pdf. *Політика використання ГШІ,* то послуговуючись університетським положенням https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/09/polityka_vykorystannya_shtuchnogo_intelektu_v_osvitnomu_proczesi_berdyanskogo.pdf при підготовці до практичних занять дозволено часткове використання ШІ для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладання джерел з інших мов, забороняється копіювання та генерація неправдивих фактів, забороняється використовувати в контрольованому середовищі під час проведення іспиту.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: вивчення курсу не передбачає використання програмного забезпечення, крім загально вживаних операційних систем та програм.

Система оцінювання та вимоги:

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання										Залік	Сума	
ЗМ I			ЗМ II		ЗМ III		ЗМ IV		ІМК (т.10)			
т.1	т.2	т.3	т.4	т.5	т.6	т.7	т.8	т.9				
2,5	3	3	3	3	3	3	3	3	2,5			
разом												
26												
Студент має обрати і виконати 5 самостійних робіт з тем курсу. 2 обрані теми другого рівня складності оцінюються по 4 бали, а 3 – першого рівня – по 2 бали. Студент повинен обрати 3 теми першого рівня складності (с.р. № 1,2,3,8), та 2 – другого рівня складності (с.р. № 4,5,6,7)												
С.р. першого рівня складності					С.р. другого рівня складності					10	50	100
6					8							
Разом												
14												
40												
50												

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності		Оцінка за національною шкалою	
		для заліку	
90-100	A	зараховано	
78-89	B		
65-77	C		
58-64	D		
50-57	E		
35-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання	
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Базова:

1. Абрамович С., Тілло М., Чікарькова М. Релігієзнавство. – К.: Декор, 2004. – 528 с.
2. Академічне релігієзнавство: Підручник / За наук. ред. проф. А.М.Колодного. – К.: Світ Знань, 2000. – 862 с.
3. Головащенко С.І. Історія християнства: Курс лекцій: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1999. – 352 с.
4. Історія релігії в Україні: Навч. посібник / За ред. А.М.Колодного, П.Л.Яроцького. – К.: Знання, КОО, 1999. – 735 с.
5. Історія церкви та релігійної думки в Україні: Навч. посібник: У 3 кн. – К., 1994.
6. Історія і теорія релігії та вільнодумства: Навч. посібник / За ред. М.М.Заковича. – К., 1996.
7. Калінін Ю.А., Харьковченко Є.А. Релігієзнавство: Підручник. – К.: Наук. думка, 1999. – 252 с.
8. Кимелев Ю.А. Философия религии: Систематический очерк. – М.: Изд. Дом —Nota Bene, 1998. – 424 с.
9. Кислюк К.В., Кучер О.М. Релігієзнавство: Підручник. – К.: Кондор, 2004. – 396 с.
10. Лубський В.І., Козленко В.М., Горбаченко Т.Г. Соціологія релігії: Курс лекцій. – К.: Фітосоціоцентр, 1999. – 204 с.
11. Павлов С.В., Мезенцев К.В., Любіцева О.О. Географія релігій: Навч. посібник. – К.: АртЕК, 1999. – 504 с.
12. Петрушенко В.Л., Петрушенко О.П., Скалецький М.П. Релігієзнавство: Навч. посібник. – Львів: Новий світ – 2000, 2005. – 420 с.
13. Релігієзнавство: Підручник / За ред. В.І.Лубського, В.І.Теремка. – К.: Вид. центр —Академія, 2007. – 408 с.
14. Релігієзнавство / За ред. М.Ф.Рибачука. – К.: Освіта, 1997. – 239 с. 26
15. Релігія в сучасному світі: Матеріали до курсу релігієзнавства / За ред. Г.Зімоня; з пол. перекл. Г.Теодорович. – Львів: Свічадо, 2007. – 504 с.
16. Ходькова Л.П. Релігієзнавство: Підручник. – Вид. 2-е, доп. – Львів: Афіша, 2003. – 356 с.
17. Юрій Н.Ф. Релігієзнавство. – К.: Декор, 2006. – 408 с.
18. Яроцький П.Л. Релігієзнавство. – К.: Кондор, 2004. – 308 с.
19. Яртись А. В., Васьків А. Ю. Релігієзнавство. – Львів, 2010.

Допоміжна

1. Аляєв Г.Є., Горбань О.В., Мешков В.М. Лекції з релігієзнавства. Полтава, 1995; К., 1996.
2. Арестов В.М., Шудрик І.О. Нетрадиційні релігії: суть і спрямування. – К., 1990.
3. Балта П., Боттеро Ж. та ін. Релігії світу. – К., 2005.
4. Бонтам П., Брутен К. та ін. Антична міфологія. – К., 2005.
5. Боруцький С.Т. Держава. Церква. Людина. Державноцерковні та міжконфесійні відносини у дзеркалі сучасності. 1992–2002 рр. Львів, 2003.
6. Брайчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі. – К., 1988.
7. Валько В. Первісне християнство. – Львів, 1997.
8. Віллем Ж.-П. Європа та релігії. – К.: Дух і літера, 2006. – 331 с.
9. Геллей Г. Генрі. Біблійний довідник Геллея. – Торонто, 1985.
10. Гергей Енс. История папства. – М., 1996.
11. Головащенко С.І. Історія християнства: Курс лекцій. – К., 1999.
12. Грушевський М. З історії релігійної думки на Україні. – К., 1992.
13. Гудима А.М. Релігієзнавство: Навч. посібник. – Тернопіль, 2000.
14. Гуревич Л.С. Нетрадиционные религии на Западе и восточные религиозные культы. – М., 1985.
15. Дециця М. Малий український церковно-історичний словник. – Львів, 1994.
16. Донаш В., Лешан В. Загальне релігієзнавство: Навч. посіб. – Чернівці, 2005.
17. Дохристиянські вірування / За ред. А.Колодного, Б.Лобовика, Л.Філіпович, П.Яроцького. – К., 1996.
18. Ерышев А.А. Религиоведение. – К., 1999.
19. Закович М.М. Релігієзнавство: Навч. посіб. – К., 2000.
20. Історія і теорія релігії і вільнодумства. – К., 1998.
21. Історія релігії в Україні: Навч. посібник / За ред. А.М.Колодного, П.Л.Яроцького. – К., 1999.
22. Історія християнської церкви на Україні (Релігієзнавчий довідковий нарис) / Відп. ред. О.С. Онищенко. – К., 1991.
23. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3-х кн. – К., 1994.
24. Калінін Ю.А., Лубський В.І. Релігієзнавство: Курс лекцій. – К., 1996.

25. Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство: Підручник. – 2-е вид. – К., 1997.
26. Кулик В.С. Введение в религиоведение. – Херсон, 1997.
27. Липинский В. Релігія і церква в історії України. – К., 1993.
28. Лубський В.І. Історія релігій: Підручник. К., 2004.
29. Лубський В.І., Козленко В.М., Горбаченко Т.Г. Історія світової релігієзнавчої думки: Хрестоматія. – К., 1999.
30. Лубський В.І., Козленко В.М., Горбаченко Т.Г. Соціологія релігії: Курс лекцій. – К., 1999.
31. Лубський В.І. Релігієзнавство: Підручник для студентів вузів. – К., 1997.
32. Лубський В.І., Лубська М.В. Історія релігій: Підручник. К., 2003.
33. Лубський В.І. Релігієзнавство: Підручник для студентів вузів. – К., 1997.
34. Любашенко В.І. Історія протестантизму в Україні: Курс лекцій. – К., 1996.
35. Маурітссон М. Католицьке віровчення. – К., 1998.
36. Мень О. Син людський. – Львів, 1994.
37. Митрополит Іларіон (Іван Огієнко). Дохристиянські вірування українського народу. – К., 1992.
38. Митрополит Іларіон. Українська церква. Ідеологія української національної культури. – К., 1992.
39. Навчальна програма нормативного курсу —Релігієзнавство / Уклали: А.В. Яртісь, С.Т.Боруцький, В.І.Стеценко, А.М.Сімончик, А.Ю.Васьків. – Львів, 1999.
40. Огієнко І.І. Українська церква: У 2-х т. – К., 1993.
41. Павлов С.В. Географія релігій. – К., 1998.
42. Павлов С.В., Мезенцев К.В., Любіцева О.О. Географія релігій. – К., 1999.
43. Панас К. Історія Української церкви. – Львів, 1992.
44. Релігієзнавство: Навч. посіб. / За ред. В.І.Лубського, В.І.Теремка. – К., 2000.
45. Релігієзнавство: Навч. посіб. / За ред. В.Л.Петрушенка і О.П.Петрушенко. – Львів, 2005.
46. Рибачук М.Ф. Релігієзнавство. – К., 1998.
47. Рижкова С.А. Типологія релігій: Навч. посіб. – К., 1998.
48. Семеній О., Томахів В., Чернецька Л., Юрчак Н. Релігієзнавство: Курс лекцій. – Тернопіль, 1999. 83. Степовик Д.В. Релігії світу. – К., 1993.
49. Степовик Д. Релігії, культури і секти світу. – К., 1997.
50. Феодорит, єпископ Кирский. Церковная история. – М., 1993.

51. Федорів Ю. Історія церкви в Україні. – Люблін, 1991.
52. Ходькова Л.П. Релігієзнавство: Підручник. Львів, 2001, 2003.
53. Чубатий М. Українська Католицька Церква. – Рим, 1990; Львів, 1992.
54. Шевченко В.М. Словник-довідник з релігії. К., 2004.
55. Янг Джон. Християнство. – М., 1998.
56. Яртись А., Васьків А. Релігієзнавство. – Л., 2012.